

JOURNAL OF DHAMMA SANA

วารสารธรรมสาส์น

<https://so10.tci-thaijo.org/index.php/JDSN>

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 [กรกฎาคม - ธันวาคม 2567]

VOL. 3 NO. 2 [JULY - DECEMBER 2024]

Mindfulness

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

192 หมู่ 2 อาคาร มจร 2 ชั้น 2 ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000, Email : dhammasana@mcu.ac.th

บรรณาธิการบริหาร

พระครูสิริสุตานุยุต, รศ. ดร.

คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: saman.lamphun@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูโกวิทธรรมภาณี, ผศ. ดร.

คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: udorn.sang@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ

พระอธิวัฒน์ ธรรมวัฒน์ศิริ, ดร.

คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพุทธศิลปกรรม

วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: athiwat.tham@mcu.ac.th

พระวิทวัช โกฏิฉกรรจ์, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Email: witawat.koc@mbu.ac.th

พระมหาวิเศษ ปญญาวิโร, รศ., ดร.

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Email: veesaad@hotmail.com

ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์

คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาปรัชญา

วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: phisit.kot@mcu.ac.th

ผศ.ดร.ไพรินทร์ ฦ วันนา
คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: phairin.na@mcu.ac.th

ดร.จันทร์สมิ์ ตาปูลิง
คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: chantarat.ta@mcu.ac.th

ดร.พัลลภ หารุคำจา
คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Email: panlobharu2515@gmail.com

ผศ.ดร.อุเทน ลาพิงค์
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Email: khunten2002@yahoo.com

รศ.ดร.สัญญา สะสอง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Email: suriyasuriyong@gmail.com

รศ.ดร.วินิจ ผาเจริญ
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Email: winit.phacharuen@gmail.com

ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ สาขาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
Email: khun_jedrin@hotmail.com

ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Email: somwangk1070@hotmail.com

ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Email: kursiamrat@gmail.com

รศ.ดร.ปรุฑมภ์ บุญศรีตัน

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Email: parud145@gmail.com

รศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Email: viroj.i@cmu.ac.th

ผศ.ดร.อานันท์ อุปสอด

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Email: ananupsod9541@gmail.com

ดร.ส่งเสริม แสงทอง

คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Email: songsermst57@gmail.com

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระธีระธรรม ปลูกวโร

สราวุธ วรรณชัย

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษา

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

ดร.จันทร์สม์ ตาปูลิง

ฉันทพงศ์ บุญตัน

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษา

ฝ่ายกฎหมาย

สุภัทรา ทองดี

ออกแบบปกและจัดรูปเล่ม

พระกิตติพงษ์ กิตติวิโส

พระธีระธรรม ปลูกวโร

กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม

E-mail: dhammasanajournal@gmail.com

เว็บไซต์ : <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/JDSN>

สังกัด : บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เบอร์โทรศัพท์ : 053 563 163, 063 992 9932

หมายเลข ISSN : 3057-0441 (online)

บทบรรณาธิการ

วารสารธรรมสาส์น (Journal of Dhamma Sana) โดย บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับนี้ได้รับความสนใจจากนิสิต ระดับบัณฑิตศึกษา ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทั้งหมด 8 บทความซึ่งเป็นบทความวิจัย และบทความวิชาการ กองบรรณาธิการจึง ขอเสนอสาระสำคัญของบทความที่น่าสนใจ ดังนี้

บทความวิจัยเรื่อง **การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมลำนานาเรื่อง นิพพานสูตร** โดย พระครูอรุณชัยธัช (ธวัชชัย ทรัพย์นำ) มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษานิพพานสูตรในพระไตรปิฎก และ 2. เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมลำนานาเรื่อง นิพพานสูตร ฉบับญาณสัมปันโนการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้านการวิเคราะห์เอกสารและการตีความ ผลการวิจัยกล่าวถึงธัมมลำนานาเรื่อง นิพพานสูตร ในแง่มุมต่างๆ เช่น ลักษณะการประพันธ์ คุณค่า และคติธรรม

บทความวิจัยเรื่อง **ศึกษาหลักมรณสติของธิดานายช่างหูกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถารัตนบัท** โดย เจ้าอธิการอารักษ์ สัมปยุตโตคร มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษามรณสติในคัมภีร์พระไตรปิฎก และ 2. เพื่อศึกษาหลักมรณสติของธิดานายช่างหูกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถารัตนบัท เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยเป็นการถอดบทเรียนจากธรรมบทเรื่องธิดานายช่างหูก ที่มีการถาม-ตอบกับพระพุทธเจ้าด้วยลีลาการตอบที่น่าสนใจและพระพุทธเจ้าได้ตรัสตอบด้วยความพิศดาร

บทความวิจัยเรื่อง **ศึกษาวิเคราะห์กัมมัฏฐาน 40 ของครูบาอภิชัยขาวปี** โดย พระครูพิพัฒน์ปริยัตยาภรณ์ (อภิวัฒน์ ทาระทอง) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. ศึกษา กัมมัฏฐานในพระพุทธศาสนาเถรวาท และ 2. วิเคราะห์กัมมัฏฐาน 40 ของครูบาอภิชัยขาวปี โดยการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สาระสำคัญคือการนำเสนอรูปแบบการปฏิบัติธรรมของครูบาอภิชัยขาวปี ลูกศิษย์ของครูบาศรีวิชัย ซึ่งเป็นต้นแบบของวิชาการธรรมฐานในล้านนา

บทความวิชาการเรื่อง **การจัดการปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนในสถานศึกษาในสังคมไทยโดยใช้หลักอริยสัจ 4** โดย วิชญะ ยศกาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักอริยสัจ 4 ไปใช้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนในสถานศึกษา บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดตามกรอบของอริยสัจ 4 และกระบวนการแก้ไขปัญหาตามหลักการของอริยสัจ 4

บทความวิชาการเรื่อง **การปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา** โดย บัณฑิต สิ่งแก้ว และ พระวิฑูลี โกวิทธรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา นำเสนอการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

บทความวิชาการเรื่อง **แนวทางการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดในสมัยเจ้าแม่จามเทวีวงศ์** โดย พัลลภ หารุคำจา และคณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดในสมัยเจ้าแม่จามเทวีวงศ์ บทความนี้นำเสนอแนวทาง การอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดที่สร้างขึ้นในสมัยเจ้าแม่จามเทวีทั้ง 7 วัด เน้นเฉพาะวัดที่ปรากฏคัมภีร์จามเทวีวงศ์ เช่น ควรมีแผนงานเผยแพร่ความรู้ ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองลำพูนสู่ความยั่งยืนในปัจจุบันและในอนาคต

บทความวิชาการ เรื่อง **อุทกภัย: สังขะสาธารณะสงเคราะห์ บทบาท และหน้าที่** โดย ไพรินทร์ ณ วันนา และ พระมหาอินทร์วงศ์ วงศ์ไชยคำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการและการให้ความช่วยเหลือในกรณีเกิดอุทกภัย เป็นวิเคราะห์ตามคัมภีร์ ชี้ให้เห็นว่าพระสงฆ์มีขอบเขตเพียงใด ทั้งในด้านพระธรรมและพระวินัยในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสม

บทความวิชาการเรื่อง **สติในทรรคนะทางตะวันตกและตะวันออก: ความแตกต่างและการผสมผสาน** โดย วิภาวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความแตกต่างและการผสมผสานเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องสติระหว่างทรรคนะทางตะวันตกและตะวันออก เป็นการนำเสนอใน 2 มุมมองที่มีแนวคิดในเรื่องเดียวกัน แต่มีทรรคนะทั้งเหมือนและแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ

บทความทั้ง 8 เรื่องนี้มิได้นำเสนอองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สาขาอื่นๆ ตลอดทั้งการดำเนินชีวิตได้อย่างน่าสนใจ

(พระครูสิริสุตานุยุต, รศ., ดร.)

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

บทความวิจัย

01 P.1-10

การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมล้านนาเรื่อง นิพพานสูตร

An Analytical Study of Dhamma Principles in the Nibbana Sutta

พระครูอรุณชัยฉัฐ (ธวัชชัย ทรัพย์น้ำ)

Phrakhru Aranchaithath (Thawatchai Sapnam)

02 P.11-23

ศึกษาหลักมรณสติของธิดานายช่างหูกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท

The Study of the Principles of Death Consciousness of Nai Chang Huak's

Daughter Appearing in the Dhammapada Commentary

เจ้าอธิการอารักษ์ สัมปยุตโตตร และ อุเทน ลาพิงค์

Chao Athikarn Arak Sampayukkot & Uten Laping

03 P.24-37

ศึกษาวิเคราะห์กัมมัญฐาน 40 ของครุบาอภิชัยชาวปี

An Analytical Study of the 40 Kammatthana of

Khruba Aphichai-Khao-Pi

พระครูพิพัฒน์ปริยัตยาภรณ์ (อภิวัฒน์ ทาระทอง)

และ พระมหาวิเศษ ปญญาวิชโร

Phra Khru Phiphatpariyattayaphon (Aphiwat Tharathong)

& Phramaha Viesed Panyavachiro

บทความวิชาการ

04

P.38-49

การจัดการปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนในสถานศึกษาในสังคมไทย
โดยใช้หลักอริยสัจ 4

Managing Student Conflict Problems in Educational Institutions
in Thai Society by Using the Principles of the Four Noble Truths

วิชญะ ยศกาศ

Wichaya Yotkad

05

P.50-65

การปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา

The Practice of Dhamma by Male and Female Lay Buddhists

บัวผิน สิงห์แก้ว และ พระวิฑูรย์ โกฏิฉกรรจ์

Buaphin Singkaew & Phra Witwat Kotichakarn

06

P.66-83

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดในสมัยเจ้าแม่จามเทวีวงศ์
Guidelines for Preserving the Cultural Landscape of Temples
During the Chamathewiwong Period

พัลลภ HARUKHAMJA, เทพประวิณ จันทร์แรง,

ธวัชชัย ไชยวุฒิ และ สุชัย สิริวิกุล

Panlob Harukhamja, Thepprawin Chanraeng,

Tawatchai Chaiwoot & Suchai Siriraweekul

07

P.84-96

อุทกภัย: สังฆะสาธารณะสงเคราะห์ บทบาท และหน้าที่

Flood: Public Welfare Sangha, Role and Duties

ไพรินทร์ ณ วันนา และ พระมหาอินทร์วงศ์ วงศ์ไชยกำ

Phairin Na Wanna & Phramaha Inthawong Wongchaikham

สติในทรรศนะทางตะวันออกและตะวันตก: ความแตกต่างและการผสมผสาน

Mindfulness in Eastern and Western Perspective:

Differences and Integration

วิภาวรรณ ลิ้มปีเพบูลย์

Wiphawan Limphaibool